

BAKIOKO AAZTUAK - I

Asikerako izenburuau naasgarria izan leiteke apur bat jantzia dan irakurlearentzako, ze arek euki ez dauko zerikusirik Bakioko azur-maminezkoakaz, erriko arrizkoakaz baino. Erriko arrizko ondare apalagoari daragoiogu bertan, bigarren mailakotzat artuten izan dan ondareari, atan be.

Erriko administrazioaren aldetik aaztuak izan dira azkenengo 30 urteotan, batzuk agiri-agirian, ederto ikusteko eran egon arren. Aaztua izan da be euren atzean erriarentzako euki daben balio istorikoa eta, ondorioz, etorkizunerako euki eikeen balio didaktiko-turistikoari onurarik ataraten ez dabe jakin izan.

Zemento-aroan bizi da Bakio gaur egun, bertan sartu-sartuta. Agiriko danez, olango txikikeriak, senti-

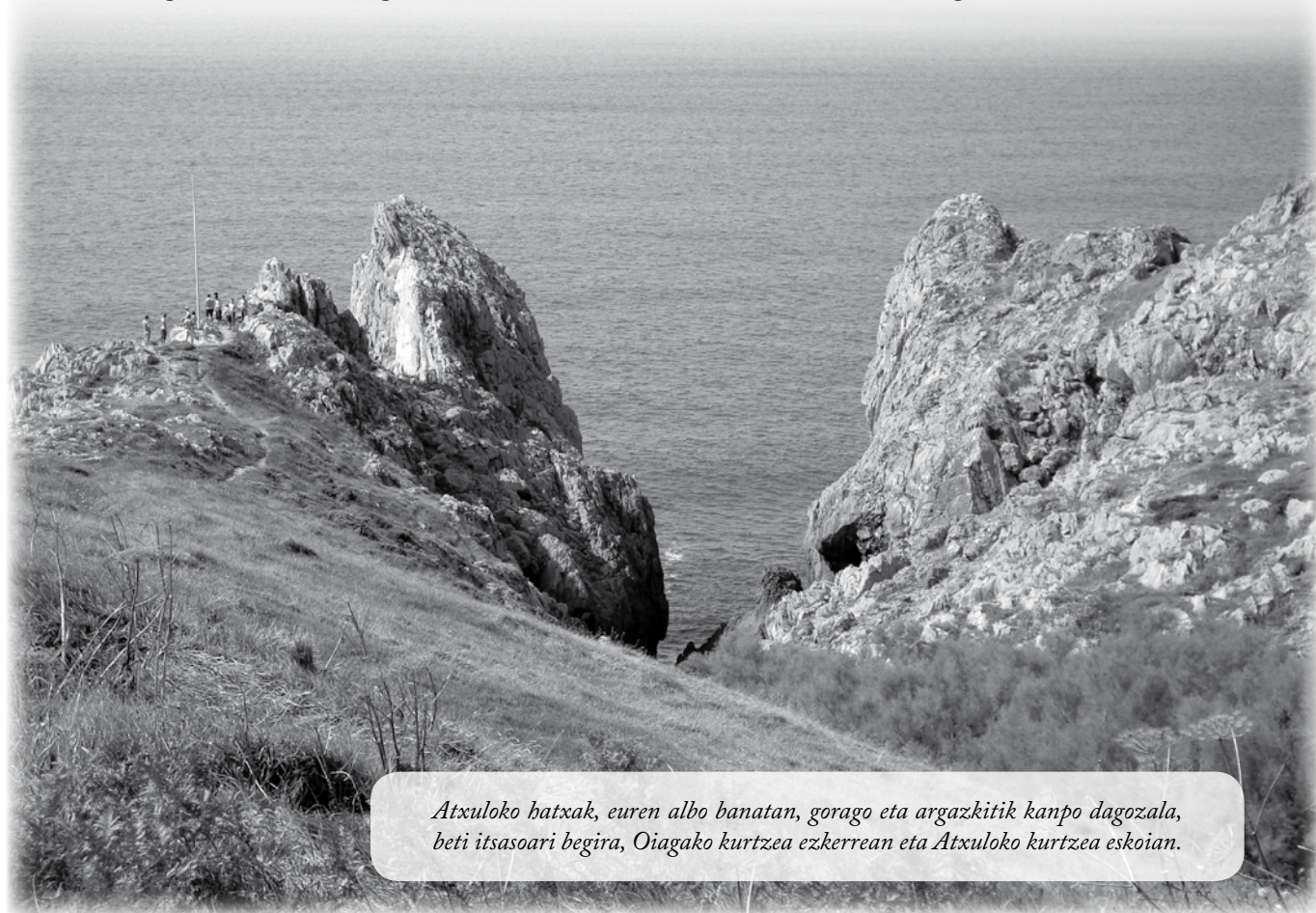

Oiagako kurtzea, itsasoari begira, atzean Oiagako landak eta Basaguren basoa.

mentalkeriak, ez ei dauke lekurik neurribako urigintza eutsiezin eta iraungatxean (Greenpeace World Report 2008 dalakoan bein eta barrian salatua).

Alan bada, urteotan, zoritxarrez, betiko joan ekinguzan 500 eta 600 urteko erri-ondarearen etxe istorikoak, "aurrerapideak" janda: Zubiarugoikoa (Tabernazar), Zubieta, Ibarrabekoa, Zumusu, Ondarra, bestetzuk be barriagoak izanda, Luisena, Portuondo, Etxatxu (San Pelaioko Tabernatxu), Arextibi (Zubiaurraldeko Tabernatxu), Areatzakobenta (Bentazar), Bentabbarri, Erdikobenta, Elexalde, Abadetxea, Prezteroria,... Etxeotan egon dira Bizkaiko erri arkitekturearen arribitxiak be, Zubiarugoikoa eta Zubieta, esaterako.

Aamen bada, leenengo artikulua:

Atxuloko hatxak, euren albo banatan, gorago eta argazkitik kanpo dagozala, beti itsasoari begira, Oiagako kurtzea ezkerrean eta Atxuloko kurtzea eskoian.

San Pelaioko iru arrizko kurtzeak

Oiagako kurtzea, atzean Oiagako landak eta Larrazain mendia.

Bakioko Gibelortzagako San Pelaioko auzoan iru landubako arrizko kurtze zaar egozan, orreetarik bi baino ez dira lotuten gaur egun. Ondinokarren zutunik dirauen kurtzeok oneexek dira: Oiagako kurtzea (oixako kurtzie) eta Atxulo kurtzea (atxuloko kurtzie) izenekoak. Biok itsasaldeko atxen ganean dagoz, Atxuloko atxen alde banatan, itsasoari begira, itsaso-jagola antzean egon be.

Oiagako arrobia (oixako kantarie) andituz joaiala-eta, kendu eben Oiagako kurtzea 1972. urtean, galdu ez zedian. Arbeo jaunaren txaletan egon zan gordeta 1979. urtera artean. Urte atan, arrobia bein betiko gelditu ebenean, Ramon Etxebarrietak ordainduta, atzera imini eban Jose Elorriagak (Josebenta, orduan erriko kontratistea zana) kurtzea leengo lekuan.

Beste kurtze bat baegoan, irugarrena, baia oin dala 33 urte, au da 1978. urteko zezeilean, inok ez dakiala zelan eta zergaitik, galdu zan. Egun batetik bestera bera egoan lekutik nonok erauzita, beehren ganean botata agertu zan 1978. urte aretan asikeran. Andik ilabete garrenean, inok galdu eragin eutson betiko. Kurtze ori Larrazain (larresiñeko basoa) izeneko basoan egoan eta orregaitik Larrazaineko kurtzea (larresiñeko kurtzie) esaten ekion. Kurtze ori be beste bien anterakoa zan eta aitaturako basoan galdutako burdibide baten ondoko munearen ganean egoan, San Pelaioko erri-bidetik paraje, beronen ezkerrean egoan burdibidean, gorantza joanda. Burdibide ori Azeretxogoitia (asitxogoitxi) basetxetik San Pelaioko eleizaginkoa zan. Baia, kurtze orrek iruretan gauzarik interesgarriena eukan beratan, au da, 1781 urtea idatzita eukala kurtzearen paparrean.

Ramon Etxebarrietak esaten eban azkenengo kurtze ori sano ostonduta egoala, sasiz eta otaz beterik eta ostondurik. Alan bada, 1973. urtean berak eta Pablo Zurimendik, Benguriko etxejoauna Juan Olazar lagun ebela, garbitu ebezan inguruak arik eta Larrazaineko kurtzea agirian itzi artean.

1935. urtearen inguruan ondinokarren be, San Pelaioko aldeko soloak bedeinkatuten ziranean, prozesi-

noan kurtzerik kurtze egiten zan bedeinkazte ori. San Pelaioiko eleizatik urtenda, leenengo, Larrazaineko kurtzegino joan, San Esteban baseleizara, gero, Oiagako kurtzegino, gero, Atxuloko kurtzera, segiduan, eta azkenean, atzera parrokiara. Ori solo-bedeinkatzeori maiatzeko Kurtze Santuaren jaiaren urrengo domekan egiten zan urtero.

Bestetik, Britania Andiko Foreign Office izenekoan dagozan informazionen arabera, 1781. urtean korsario inglesak Gaztelugatxeko Doniane eleizea ustu eta bertan lapurretan egin ei eben. Ori ezeze, Bermeoko Udal Agiritegian be orren ganeko

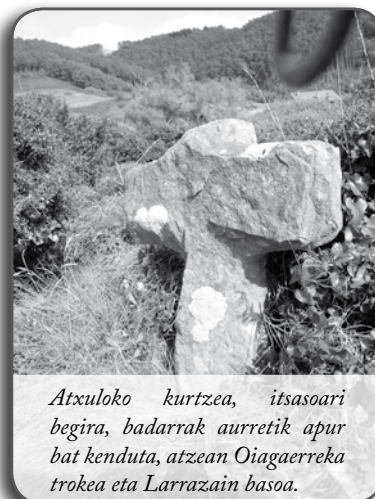
argibideak badagoz egon. 1781eko irailaren 15ean korsarioak¹ ebilzan Bakio inguruan bertako txalupetakoeri burua eragiten. 1782ko aprilaren 2an eta 29an, barriz, korsario inglesak Gaztelugatxeko Doniane eleizeari eraso egin eutsoen²⁺³, eta aren alde eta ingleseri aurre egiteko Bermeoko alkateak 96 gizon bialdu ebazan bertara.

Alan izan bazan, emoten dau orduko jazokera ori gogoan eukiteko imini zirala iru kurtzeok. Baleiteke.

Iniaki MARTIARTU
BAKIO - 2011ko garagarrilean

BIBLIOGRAFIA

- BERMEOKO UDAL AGIRITEGIA (BEUA), 842 - Cuentas Municipales 1779-1786.
- BIZKAIKO FORU AGIRITEGI HISTORIKOA (BFAH), Q-00606/064 – Expedientes de reconocimiento de fortines 1765-1797.
- RAMON ETXEBARRIETA, “La Cruz de Aitzulo en Baquio”, in El Correo Español, 09.05.1974.
- RAMON ETXEBARRIETA, “Baquio: Larresñeko Gurutze, una cruz histórica que ha desaparecido”, in El Correo Español, 18/04/1979.
- PABLO ZURIMENDI, “Las otras ermitas de Bakio”, 1984.
- PABLO ZURIMENDI, “Cincuenta paseos, excursiones o marchas por Bakio”, 1988.

Atxuloko kurtzea, itsasoari begira, badarrak aurretik apur bat kenduta, atzean Oiagaerreka trokea eta Larrazain basoa.

Atxulo kurtzea, itsasoari begira, badarrak eta sasiak janda.

(1) (“... dijo que la lancha tripulada que paso por devajo del fortín acercandose a las peñas la noche del quince, no es berosimil que se expusiese a un riesgo tan manifesto como el de sufrir un cañonazo o cañonazos que se le tiraron por parte de esa villa y del fortín de Baquio, y algunos fusilazos que se le pudieron disparar, ni menos arrimarse a que el corsario la hubiese hechado a pique, a no haber llevado el honroso celo de prebenir a las emvarcaciones de Baquio y ese puerto de la existencia de dicho corsario...”) (BEUA-842) (42 orr.) (1781.09.27)

(2) (“... los enemigos corsarios y ultimamente en el dia de aier el mas atroz, pues desembarcaron en el santuario de San Juan de la Peña de la anteyglesia de San Pelaio de Baquio, jurisdiccion de esta villa, y lo saquearon y robaron siendo la hora de las ocho de la mañana; vien que la plata y vasos sagrados se aseguraron trasladandolos en el dia anterior, en la parroquial de San Pelaio, temiendo con probable fundamento la egecucion de este atentado. Se dieron las mas prontas providencias, acudiendo gente armada a aquel santuario, con la fusileria y peltrechos de la casa consistorial de esta villa, y aun la de Baquio hizo un recio fuego para impedir, como impidieron a las dos lanchas enemigas el llevarse dos navios cargados, que vararon en aquel arenal. Los dias anteriores apresaron tres con cargas de mucho valor en esta cercania. En estos fortines se ha travajado y travaja de noche y dia con mucho dispendio de reales y gasto de polbora y peltrechos. Los enemigos permanecen a nuestra vista...”) (BFAA Q-00606/064) (34 orr.) (1782.04.03)

(3) (“Memoria y razon del gasto que se origino el dia beinte y nueve de Abril, que entraron en la ermita de San Juan de la Peña los inguleses y con jente, que asistieron con orden del señor alcalde y sindico de esta noble billa es segun se sigue: quarenta y ocho azumbres de clarete que se gastaron de refresco entre nobenta y seis hombres, que fueron al asistimiento y socorro del santuario de San Juan de la Peña a defender de los enemigos Garnesis...”) (BEUA-842) (31 orr.) (1782.04.29)